

بررسی تأثیر تسهیل واردات رسمی بر پیشگیری از ورود کالای قاچاق مبتنی بر مدل بانک جهانی

ابراهیم زارعی^۱ zareie.eb@gmail.com

نیکزاد منطقی^۲ nik163@yahoo.com

تاریخ دریافت ۱۳۹۷/۱۲/۱۵ تاریخ پذیرش ۱۳۹۸/۰۲/۱۷

چکیده

امروزه، تجارت خارجی یکی از عوامل مهم و مؤثر در توسعه اقتصادی بوده و به نوعی موتور محرکه اقتصاد کشورها محسوب می‌شود. یکی از ابعاد مهم تجارت خارجی، واردات کالا است که در کشورها نیز سهم بالایی در سبد تجاری و نیز نقش مهمی در تحقق درآمدهای مالیاتی، رونق تولید و صنعت و کسب و کار دارد. از طرفی یکی از آسیب‌های جدی این حوزه، واردات غیررسمی یا ورود کالای قاچاق به کشور است که سهم بالایی نیز نسبت به کل واردات قانونی دارد. از این رو پژوهش حاضر به دنبال بررسی تأثیر تسهیل واردات رسمی کالا بر پیشگیری از ورود کالای قاچاق (واردات غیررسمی) مبتنی بر مؤلفه‌های شاخص تجارت فرامرزی (میزان هزینه، تعداد اسناد و زمان واردات کالا) مدل بانک جهانی بوده است. این پژوهش، تحقیقی کاربردی است که به روش توصیفی همبستگی انجام شده است. جامعه آماری این تحقیق شامل مدیران و کارشناسان ارشد ذی ربط ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز ریاست جمهوری و برخی دستگاه‌های موثر و عضو آن نظیر اتاق بازرگانی ایران، سازمان توسعه تجارت، گمرک جمهوری اسلامی ایران، وزارت امور اقتصادی و دارایی بوده است. حجم نمونه نیز با استفاده از فرمول کوکران، ۱۵۰ نفر محاسبه شد. این نمونه‌ها با استفاده از روش نمونه‌گیری

۱. کارشناس ارشد مدیریت بازرگانی گرایش بازاریابی

۲. عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز

تصادفی گزینش شدند. به منظور گردآوری داده‌ها از پرسشنامه استاندارد استفاده شده است که روایی آن با استفاده از روش دلفی، مورد تأیید قرار گرفت و پایایی آن نیز با محاسبه آلفای کرونباخ، تأیید شد. داده‌های گردآوری شده در دو بخش آمار توصیفی و آمار استنباطی، تجزیه و تحلیل شدند. جهت آزمون فرضیه‌ها، از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری و نرم‌افزار AMOS، استفاده شد. یافته‌های حاصل از تجزیه و تحلیل چهار فرضیه این پژوهش، حاکی از آن است که تأثیر تسهیل واردات رسمی و مؤلفه‌های آن (زمان، هزینه و اسناد) تأثیر مثبت و معناداری بر پیشگیری از ورود کالای قاچاق به کشور دارد.

واژگان کلیدی: تسهیل واردات، پیشگیری از قاچاق، شاخص تجارت فرامرزی، اسناد واردات، هزینه واردات، زمان واردات.

بیان مساله

امروزه یکی از پایه های قدرت اقتصادی کشورها در عرصه بین الملل، اتخاذ راهبرد توسعه تجارت خارجی است. یکی از رویکردها و ابعاد این راهبرد، تسهیل واردات قانونی کالا به کشور برای تأمین نیازهای ضروری و توسعه صنعتی است. در کشور ما نیز، واردات کالا بخش اعظم سبب تجاری کشور را تشکیل داده، موتور محرکه تولید و صنعت کشور محسوب می شود. چرا که بیش از ۸۵ درصد تولید و صنعت کشور وابسته به واردات کالا است که عمده این اقلام وارداتی، مواد اولیه، واسطه ای و سرمایه ای است و ۱۵ درصد مابقی آن را نیز کالاهای مصرفی و لوکس و غیرضروری تشکیل می دهد.

واردات کالا به کشور به ۲ شکل واردات رسمی و غیررسمی (قاچاق کالا) صورت می گیرد. واردات غیررسمی به کشور (ورود کالای قاچاق) از طریق مبادی رسمی (گمرکات، بنادر، فرودگاههای بین المللی، بازارچه های مرزی و مناطق آزاد و ویژه) و مبادی غیررسمی (خورهای غیرمجاز، خلاء های مرزی و ...) انجام می شود که ضمن کاهش درآمدهای مالیاتی و گمرکی و برهم خوردن تراز تجاری، کشور را در مدیریت واردات رسمی و مدیریت منابع ارزی دچار مشکل می سازد.

بر اساس برآوردهای انجام شده توسط ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز ریاست جمهوری، حجم قاچاق کالا در سال ۱۳۹۲ حدود ۲۵ میلیارد دلار برآورده شده که معادل ۱۷/۲ میلیارد دلار آن قاچاق ورودی به کشور بوده است. در سال ۱۳۹۶ نیز از ۱۳/۱ میلیارد دلار حجم قاچاق کالا در کشور، حدود ۱۲/۲ میلیارد دلار آن سهم قاچاق ورودی یا واردات غیررسمی بوده است. سهم قاچاق ورودی نسبت به واردات رسمی در سال ۱۳۹۶ حدود ۲۲/۵ درصد بوده است که سهم بسیار بالایی است.

هرچند سیاستها، قوانین و مقررات تجاری در ایران با سایر کشورها کاملاً متفاوت است ولیکن اکثر کشورهای پیشرفته در عرصه تجارت بین الملل، اصلاح و تسهیل فرآیندهای تجاری در کنار رقابت پذیر نمودن تولیدات صنعتی خود را سرلوحه اقدامات خود قرار داده اند. در حالیکه در کشور ما عمدتاً اقدامات مبارزه با قاچاق کالا ناظر بر برخورد قضایی و پلیسی به منظور ارتقای توان کشف کالای قاچاق، تشکیل پرونده و اجرای احکام بوده و کمتر به جنبه های تجاری مبارزه با قاچاق (تسهیل واردات رسمی

و برطرف نمودن موانع تعرفه ای و غیرتعرفه ای) پرداخته شده است. در این پژوهش، ضمن تبیین ورود کالای قاچاق به کشور و وضعیت میزان و ترکیب واردات قانونی، به بررسی تأثیر تسهیل واردات رسمی کالا بر پیشگیری از ورود کالای قاچاق مبتنی بر مؤلفه های شاخص تجارت فرامرزی موجود در مدل بانک جهانی (ابعاد فرآیند، زمان، میزان هزینه و تعداد اسناد مورد نیاز واردات کالا) می پردازیم.

اهداف پژوهش

این تحقیق در پی آن است که از یک سوی به تبیین دقیق جایگاه ایران بر اساس شاخص تجارت فرامرزی (طی سالهای ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۷) و شناسایی موانع بهبود و تسهیل آن پرداخته و به تدقیق حجم قاچاق کالا (ورودی و خروجی) در کشور در طی سالهای ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶ نظر داشته باشد. از سوی دیگر دستیابی به میزان تأثیرگذاری مؤلفه های شاخص تجارت فرامرزی (زمان، هزینه و اسناد) در بعد واردات رسمی کالا بر کاهش ورود کالای قاچاق به کشور (واردات غیررسمی) و در نتیجه ارایه راهکارهای بهبود و تسهیل تجارت فرامرزی برای ارتقای جایگاه بین المللی جمهوری اسلامی ایران از اهداف اصلی این پژوهش است.

فرضیه های تحقیق

بر اساس اهداف ارائه شده چهار فرضیه بر این پژوهش مترتب می شود:

۱. تسهیل واردات رسمی و محورهای آن شامل (زمان، میزان هزینه و تعداد اسناد واردات کالا)، تأثیر مثبت و معناداری بر پیشگیری از ورود کالای قاچاق به کشور دارد.
۲. کاهش زمان (فرآیندهای گمرکی و غیرگمرکی و انطباق مرزی) در تسهیل واردات و پیشگیری از ورود کالای قاچاق تأثیر دارد.
۳. کاهش هزینه واردات رسمی در تسهیل واردات و پیشگیری از ورود کالای قاچاق تأثیر دارد.
۴. کاهش تعداد اسناد مورد نیاز برای واردات و تبادل الکترونیکی داده به جای اسناد فیزیکی در تسهیل واردات و پیشگیری از ورود کالای قاچاق تأثیر دارد.

روش تحقیق

این تحقیق به لحاظ هدف، کاربردی و به لحاظ روش، توصیفی تلقی می‌شود. گردآوری اطلاعات از طریق مطالعه اسنادی و کتابخانه ای (اسناد و مدارک موجود داخلی و خارجی)، مطالعات میدانی (بازدید علمی و فنی، پرسشنامه و ...) و مدل های آماری مد نظر بانک جهانی به دست آمده و مورد بهره برداری قرار گرفت. جامعه آماری کارشناسان و خبرگان ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز و دستگاه های ۲۴ گانه مرتبط با این موضوع نظیر اتاق بازرگانی ایران، سازمان توسعه تجارت، گمرک جمهوری اسلامی ایران، وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان بنادر و دریانوردی، سازمان راهداری و حمل و نقل جاده ای و.. است که نمونه آماری آن از طریق فرمول کوکران محاسبه شده است. روش تجزیه و تحلیل، روش مدل یابی معادلات ساختاری و استفاده از نرم افزارهای AMOS و SPSS بوده و برآورد حجم قاچاق کالا از ۴ روش اختلاف آمار تجارت خارجی با کشورها، درصد کشفیات، شکاف عرضه و تقاضا و تا حدودی اقتصادسنجی انجام شده و اطلاعات واردات کالا نیز بر اساس ثبت آماری انجام شده در سازمان توسعه تجارت و گمرک جمهوری اسلامی ایران صورت گرفته و با استناد به مدل مؤلفه‌های شاخص تجارت فرامرزی DOING BUSINESS بانک جهانی فرضیه‌ها بررسی و نتیجه اعلام گردیده است.

مفاهیم، تعاریف و اصطلاحات

شاخص تجارت فرامرزی^۳: یکی از شاخص های ۱۰ گانه مد نظر بانک جهانی در محاسبه سهولت فضای کسب و کار Doing Business به شمار می رود که ۳ زیر شاخص زمان، تعداد اسناد و هزینه فرایند تجارت (واردات و صادرات) برای محاسبه آن مورد سنجش قرار می گیرد.

قاچاق کالا^۴: هر فعل یا ترک فعلی که موجب نقض تشریفات قانونی مربوط به

۳. TAB : Trading Across Borders index

۴. Smuggling

ورود و خروج کالا گردد. وبر اساس این قانون ویا سایر قوانین، قاچاق محسوب و برای آن مجازات تعیین شده باشد، در مبادی ورودی یا هر نقطه از کشور حتی محل عرضه آن در بازار داخلی کشف شود.

تسهیل تجارت^۵: بر اساس نظر مرکز تسهیل و توسعه تجارت الکترونیکی سازمان ملل متحد (UN-CEFACT)، تسهیل تجاری عبارت است از ساده‌سازی فرآیندها و رویه‌های تجارت بین‌الملل به گونه‌ای که این رویه‌ها تا حد امکان کارآمدتر و ساده‌تر شوند.

پنجره واحد^۶: پنجره واحد تجارت فرامرزی از سوی مرکز تسهیل تجارت و تجارت الکترونیک سازمان ملل متحد (UN/CEFACT) به وسیله ای اطلاق می‌شود که به بازرگانان این امکان را می‌دهد تا اطلاعات و اسناد استاندارد را در یک نقطه ورودی برای انجام صادرات، واردات و ترانزیت ارائه نمایند.

تسهیل واردات: منظور از تسهیل واردات در این پژوهش، کاهش هزینه‌های واردات، کاهش یا الکترونیکی نمودن اسناد واردات و کاهش یا الکترونیکی نمودن فرآیندهای مربوط به واردات کالا از مرحله ثبت سفارش تا ترخیص کالا از گمرک می‌باشد.

اسناد واردات کالا: منظور از اسناد واردات کلیه اسنادی است که برای واردات کالا به کشور مورد نیاز است و یا در حین انجام مراحل واردات اخذ، تولید یا صادر می‌شود. اسنادی نظیر فاکتور، پیش فاکتور، بارنامه، پروانه سبز گمرکی و ... از جمله اسناد مربوط به واردات کالا به شمار می‌رود.

هزینه واردات کالا: منظور از هزینه واردات کالا شامل هزینه ثبت سفارش، هزینه اخذ مجوزهای لازم، آماده سازی اسناد، پرداخت حقوق ورودی متعلقه به کالاها، هزینه انجام خدمات گمرکی و بندری می‌باشد.

زمان واردات کالا: منظور از زمان واردات کالا کالا شامل مدت زمان صرف شده برای انجام کلیه فرآیندهای مربوط به واردات کالا از مرحله ثبت سفارش تا ترخیص کالا از گمرک و انتقال کالا به انبارهای صاحب کالا می‌باشد.

۵. Trade Facilitation

۶. Single Window

مبادی رسمی واردات کالا: منظور از مرزهای مجاز یا مبادی رسمی، اسکله ها، بندر، فرودگاهها و راههای مجاز گمرکی برای ورود و خروج وسائط نقلیه و کالا و مسافر است که فهرست آنها توسط گمرک ج.ا. به استناد ماده ۱۰۳ قانون امور گمرکی تهیه و اعلام می‌گردد. گمرک جمهوری اسلامی ایران، برای انجام کنترل‌ها و اعمال تشریفات گمرکی و اجرای قوانین و مقررات گمرکی در این مبادی مستقر می‌باشد.

مبادی غیررسمی واردات کالا: به مبادی اطلاق می‌شود که گمرک جهت اعمال تشریفات گمرکی در آنها حضور ندارد و کالاها بدون پرداخت حقوق ورودی و رعایت ضوابط تجارت خارجی از جمله ثبت سفارش، اخذ مجوزهای ورود و ترخیص کالا وارد کشور می‌شود.

پیشینه پژوهش

پیشینه داخلی

۱. در استراتژی ملی مبارزه قاچاق کالا و ارز که در ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز ریاست جمهوری به استناد اصل ۱۲۷ قانون اساسی به تصویب رسیده است (۱۳۹۳) تسهیل و روانسازی تجارت رسمی یکی از راهبردهای اصلی این برنامه عنوان شده است.
۲. سازمان توسعه تجارت در پروژه تدوین برنامه راهبردی تسهیل فرایند تجارت خارجی (۱۳۹۴)، استراتژی‌های اصلاح فرایند تجارت خارجی، اصلاح قوانین و مقررات و ثبات و شفافیت سیاستها و رویه‌های تجاری را به منظور بهبود فضای کسب و کار و مبارزه با قاچاق کالا مصوب نموده است.
۳. مجید رضایی پور با ارایه گزارش راهبردی با عنوان (موانع بهبود شاخص تجارت فرامرزی در ایران) بیان می‌دارد، مطلوب نبودن معیارهای سه گانه شاخص تجارت فرامرزی در ایران متأثر از دو نوع مانع و یا کمبود می‌باشد. اولین نوع از این کمبودها، فقدان زیرساخت‌های فنی لازم در حوزه موارد لجستیکی از جمله بسته‌بندی، حمل و نقل، بارگیری بر روی کشتی، پیاده سازی کانتینر از روی کشتی و... می‌باشد و دومین گروه از مشکلات، وجود موانع غیر فنی از جمله تعدد اخذ مجوزات واردات و صادرات، طولانی بودن فرایندهای گمرکی و تجاری و تفاوت در سیستم و رویه‌های دخیل در

امر تجارت می‌باشد.

۴. ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز در سال ۱۳۸۷ و در پژوهشی تحت عنوان مروری بر روش‌های محاسبه اقتصاد پنهان و ابعاد آن، ۲۴ روش را برای محاسبه حجم اقتصاد پنهان (قاچاق کالا) اعلام نموده که روش شکاف عرضه و تقاضا را مبنایی برای برآورد حجم قاچاق کالا و ارز در کشور تعیین نموده است.

۵. مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی در سال ۱۳۹۶ و در پژوهشی تحت عنوان راه‌کارهایی برای بهبود مدیریت واردات کشور، اعلام نموده که ارزش واردات نسبت به یک دهه گذشته، افزایش محسوسی داشته و با توجه به شرایط اقتصاد جهانی و منطقه، تجارت خارجی با عدم تعادل‌هایی شامل حجم بالای قاچاق کالاهای مصرفی، رتبه بالای شاخص تجارت فرامرزی ایران و ... مواجه بوده است. بررسی اثرات اعمال موانع تعرفه ای و غیر تعرفه ای بر واردات کالاها، نشان می‌دهد که افزایش نرخ تعرفه تأثیر زیادی در کاهش تقاضای کالاهای وارداتی نداشته و موانع غیر تعرفه ای هستند که با تغییر قیمت نسبی واردات، با شدت بیشتری کاهش تقاضای کالاهای وارداتی را در پی دارند. از سوی دیگر افزایش نرخ تعرفه بر روی محصولات حائز شرایط حمایت، به جهت تأثیر مستقیم بر قیمت نسبی کالاها، افزایش قاچاق کالاها را در پی داشته و مناسب ارزیابی نمی‌شود.

۶. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۹۶ در پژوهشی تحت عنوان «مدیریت واردات لازمه حمایت از تولید داخلی در راستای اقتصاد مقاومتی» به وضعیت مدیریت واردات کالا و ابزارهای آن اشاره داشته و نهایتاً اعلام نموده هر چند سیاستهای تحدید واردات عمدتاً با هدف حمایت از تولید وضع می‌شود، ولی بخشی از ممنوعیت‌ها و محدودیت‌ها لزوماً منجر به جلوگیری از واردات نمی‌شوند، بلکه کالاها به جای ورود از مسیر قانونی به صورت قاچاق وارد کشور می‌شود.

پیشینه خارجی

۱. بانک جهانی (WB) پس از انجام مطالعات کارشناسی لازم، با ارایه گزارشات سالانه تحت عنوان Doing Business وضعیت کشورهای جهان را از حیث تجارت

فرامرزی در ابعاد واردات و صادرات می‌سنجد و رتبه‌بندی می‌کند. در این مدل تعداد اسناد، میزان هزینه و زمان لازم برای انجام صادرات و واردات کشورها مورد سنجش قرار می‌گیرد. برای انجام این محاسبات، متدولوژی خاصی توسط گروه Trading Across Borders Methodology تدوین شده است.

۲. سازمان جهانی تجارت (World Trade Organization) پس از انجام یک مطالعه پژوهشی که از روند تجارت بین کشورها انجام شده در نهایت موافقت‌نامه تسهیل تجارت (Trade Facilitation Agreement) را تنظیم و پس از هماهنگی با سازمان جهانی گمرک اجرای آن را به کشورهای جهان پیشنهاد نموده است. این موافقت‌نامه ۲۴ ماده دارد و مواد ۱ تا ۱۲ آن مربوط به تسهیل تجارت است و راهکارهای پیشنهادی این بخش عبارتند از: الکترونیکی نمودن فرآیندهای گمرکی، اظهار کالا از راه دور، تسهیل تشریفات گمرکی ترخیص کالا شامل استفاده از مدیریت خطر (Risk Management)، حسابرسی پس از ترخیص (Post Clearance Audit)، ارایه تسهیلات تجاری به عاملان مجاز اقتصادی (AEO)، توسعه همکاریهای مرزی و ...

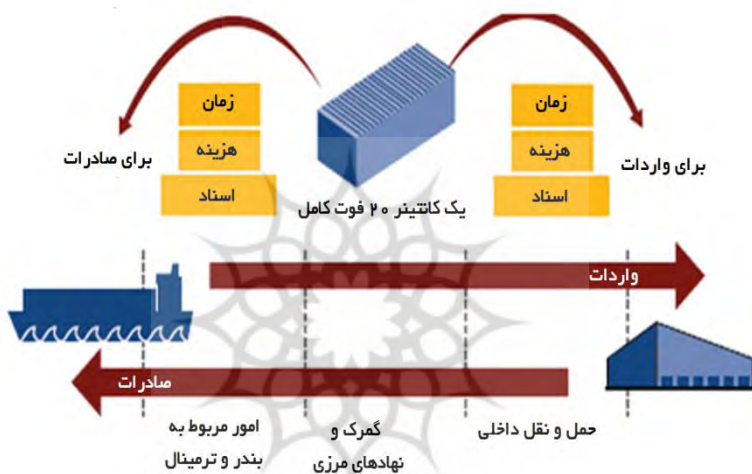
۳. سازمان جهانی گمرک (World Customs Organization) پس از انجام مطالعه پژوهشی پیرامون وضعیت گمرکات جهان، ۱۷ استاندارد گمرک با گمرک و گمرک با جامعه تجاری را تدوین و اجرای آن را به کلیه گمرکات کشورهای عضو سازمان WCO پیشنهاد نموده است. مدیریت زنجیره یکپارچه تجارت، استفاده از دستگاههای کنترلی غیرمانع برای کنترل محموله‌ها، استفاده از مدیریت ریسک، تسهیل تشریفات گمرکی و ... از جمله استانداردهای مهم اعلام شده از سوی این سازمان است که از رده‌های متناظر آن نیز در کنوانسیون تجدیدنظر شده کیوتو در مورد ساده و هماهنگ سازی تشریفات گمرکی (RKC) نیز وجود دارد.

۴. سازمان جهانی گمرک پس از برگزاری کنفرانس‌های بین‌المللی و انجام مطالعات لازم، چارچوب استانداردهای SAFE برای امنیت و تسهیل تجارت جهانی را تدوین و مصوب نموده است و این چارچوب شامل اجرای کنوانسیون RKC، ارایه خدمات به فعالان اقتصادی مجاز (AEO)، زمانسنجی ترخیص کالا (TRS)، مدیریت خطر (RM)، حسابرسی پس از ترخیص (PCA)، پنجره واحد (Single Window)، مدیریت هماهنگ مرزی

(CBM) و مدل تبادل اطلاعات (Data Model) را به عنوان راهکارهای تسهیل و امنیت تجارت جهانی احصاء و به کشورهای عضو پیشنهاد نموده است.

مدل تحقیق

مدل زیر، مدل استاندارد و مصوب بانک جهانی تا قبل از سال ۲۰۱۶ است که در این پژوهش تاثیر تسهیل واردات قانونی کالا (متغیر مستقل) بر پیشگیری از ورود کالای قاچاق یا واردات غیررسمی (متغیر وابسته) مورد سنجش قرار می گیرد.

تبیین مدل و شاخص تجارت فرامرزی بانک جهانی (بازنگری شده)

آنچه در گزارش تجارت فرامرزی بانک جهانی اندازه گیری می شود، شامل شاخص های ثبت زمان و هزینه های مرتبط با فرآیندهای لجستیکی صادرات و واردات در کشورهای مختلف است. در این شاخص ها:

- زمان و هزینه (بدون در نظر گرفتن تعرفه ها) در ۳ مرحله «انطباق اسنادی»، «انطباق مرزی» و «حمل و نقل داخلی» طی فرآیند صادرات و واردات کالا اندازه گیری می شود.
- اطلاعات زمان و هزینه حمل و نقل داخلی علیرغم جمع دوری و انتشار، در محاسبه شاخص تجارت فرامرزی منظور نمی شود.

- رتبه‌بندی کشورها در نماگر تسهیل تجارت فرامرزی از طریق فاصله موقعیت کشورها تا اقتصاد پیشرو تعیین می‌شود.

مفروضات کلی محاسبه شاخص تجارت فرامرزی

۱. برای هر یک از ۱۹۰ کشور مورد بررسی در گزارش کسب و کار بانک جهانی ۲۰۱۷، فرض می‌شود که محموله از انباری در بزرگترین شهر کشور صادرکننده به انباری در بزرگترین شهر کشور واردکننده منتقل می‌شود.
۲. محصولات تجاری مورد مطالعه برای هر کشور متفاوت هستند.
 - برای واردات: یک محموله استاندارد ۱۵ تنی از قطعات خودرو کانتینری از شریک عمده وارداتی هر کشور صرفاً شامل محصولات ممکن است.
 - برای صادرات: کالایی که هر کشور بیشترین ارزش صادرات را در آن دارد، شریک عمده صادراتی
۳. محموله یک واحد تجاری است. محموله صادراتی لزوماً نیازی به کانتینری بودن ندارد. درحالیکه محموله وارداتی قطعات خودرو باید بر حسب کانتینری باشد.
۴. اگر هزینه‌های سازمان‌های دولتی بر حسب ارزش محموله تعیین شده باشد، فرض می‌شود ارزش محموله ۵۰ هزار دلار است.
۵. فرض می‌شود کالای تجاری نو بوده و کالای دست دوم و محصولات استفاده شده مدنظر نیست.
۶. استخدام و پرداخت مربوط به هزینه متصدی حمل و مقل یا کارگزار گمرکی (یا هردو) بر عهده بنگاه صادرکننده و واردکننده است. تمامی هزینه‌های مربوط به حمل بین‌المللی، حمل و نقل داخلی، ترخیص کالا از گمرک و بازرسی‌های اجباری توسط گمرک‌ها و سایر سازمان‌های دولتی، بنادر و هزینه انطباق مرزی و امثال این موارد را خود بنگاه پرداخت می‌کند.
۷. روش حمل کالا، نوع حمل و نقلی محسوب می‌شود که برای صادرات یا واردات کالای مورد نظر بیشتر مورد استفاده قرار می‌گیرد.
۸. سازمان‌های دولتی که مرتبط با این بخش در نظر گرفته می‌شوند، سازمان‌هایی نظیر گمرک، مقامات بندر، پلیس راه، مرزبانی، سازمان استاندارد یا ادارات

- کشاورزی یا صنعت، سازمان‌های امنیت ملی، بانک‌های مرکزی هستند.
۹. تمام ارسال‌های الکترونیکی اطلاعات در رابطه با حمل به عنوان اسنادی در نظر گرفته می‌شود که در طول فرآیند صادرات و واردات، آماده‌سازی و ارسال شده است.
۱۰. مرز یا بندر به مکانی اطلاق می‌شود که کالا می‌تواند به آن وارد شده یا از آنجا کشور را ترک کند.
۱۱. زمان بر اساس ساعت اندازه‌گیری شده است. اگر ترخیص کالا ۷,۵ ساعت طول بکشد داده‌ها نیز به همین گونه ثبت می‌شوند. فرض کنید که اسناد در ساعت ۸ صبح به یک سازمان گمرکی ارسال شده و یک شبه پردازش می‌شود و ساعت ۸ صبح روز بعد قابل دریافت است. در این مورد زمان برای ترخیص کالا معادل ۲۴ ساعت ثبت می‌شود زیرا فرآیند اصلی معادل ۲۴ ساعت طول کشیده است.
۱۲. هزینه بیمه و پرداخت‌های غیررسمی که رسیدی برای آن ارسال نشده، از هزینه‌ها مستثنی شده است. هزینه‌ها به دلار گزارش شده است. از پاسخ دهنده خواسته می‌شود که بر اساس نرخ ارز روزی که به سوال‌ها پاسخ می‌دهند، پول ملی خود را به دلار تبدیل کنند.
۱۳. انطباق اسنادی شامل موارد ذیل می‌باشد.
- دریافت، آماده‌سازی و ارسال اسناد حین حمل و نقل، ترخیص کالا از گمرک، بازرسی‌ها و حمل از مرز یا بندر در اقتصاد مبدا
 - دریافت، آماده‌سازی و ارسال اسناد مورد نیاز اقتصاد مقصد و هراقتصاد ترانزیتی
 - پوشش همه اسناد قانونی مورد نیاز، از جمله ارسال الکترونیکی اطلاعات و همچنین اسناد خاص غیر حمل و نقلی مورد نیاز برای تکمیل تجارت
۱۴. انطباق مرزی شامل موارد ذیل می‌باشد:
- بازرسی‌ها و ترخیص کالا از گمرک
 - بازرسی‌ها توسط سایر سازمان‌ها (اگر برای بیشتر از ۱۰ درصد کالاها به کار گرفته شود)
 - رسیدگی و بررسی مرزی یا بندری در پرکاربردترین بندر یا مرز کشور
۱۵. حمل و نقل داخلی شامل موارد ذیل می‌باشد:
- بارگذاری یا بارگیری محموله‌ها در انبار، مرز خشکی یا بندر

- حمل یا پرکاربردترین روش حمل و نقلی بین انبار و ترمینال یا بندر خشک
- تاخیرهای ترافیکی و بازرسی‌های پلیس راه حین حمل و نقل در مسیر

رتبه ایران بر اساس شاخص تجارت فرامرزی (TAB)

سازمان‌ها و نهادهای بین‌المللی بر اساس شاخص‌های متعددی وضعیت کشورها را در ابعاد اقتصادی، تجاری و ... مورد سنجش و رتبه بندی قرار می‌دهند. برخی از این شاخص‌ها آنقدر معتبر و مهم هستند که مبنای تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران خارجی و شرکای تجاری برای فعالیت در ایران قرار می‌گیرند. از جمله مهمترین این شاخص‌ها که مربوط به نظام تجاری، اقتصادی و گمرکی ایران می‌شود، شاخص رقابت پذیری جهانی (GCI^۷)، شاخص توانمندسازی تجاری (ETI^۸) منتشره توسط مجمع جهانی اقتصاد (WEF) و شاخص تجارت فرامرزی (TAB^۹) و شاخص لجستیک (LPI^{۱۰}) است که توسط بانک جهانی (WB) منتشر می‌شود..

شاخص تجارت فرامرزی (TAB) یکی از ۱۰ زیرشاخص سهولت کسب و کار است که هر ساله توسط بانک جهانی (Doing Business) منتشر می‌شود. در این شاخص تعداد اسناد صادرات و واردات، میزان هزینه صادرات و واردات و زمان صادرات و واردات در هر کشور مورد سنجش و رتبه بندی قرار می‌گیرد. متدولوژی این شاخص از سال ۲۰۱۶ تغییر کرده است.

جایگاه جمهوری اسلامی ایران بر اساس شاخص تجارت فرامرزی (TAB)

شاخص/مؤلفه	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵
رتبه ایران در شاخص تجارت فرامرزی	۱۴۲	۱۳۴	۱۳۱	۱۳۸	۱۴۳	۱۵۳	۱۴۸
اسناد صادرات	۸	۷	۷	۷	۷	۷	۷

۷. Global Competitiveness Index

۸. The global enabling trade

۹. Trading across borders

۱۰. Logistics Performance Index

۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	شاخص / مؤلفه	
							(تعداد) Documents to export	واردات
۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۶	زمان صادرات (روز) Time to export (days)	
۱۳۵۰	۱۴۷۰	۱۴۷۰	۱۲۷۵	۱۰۹۰	۱۰۶۱	۱۰۱۱	هزینه صادرات (دلار) (US\$) Cost to export	
۱۱	۱۰	۸	۸	۸	۸	۱۰	اسناد واردات (تعداد) Documents to import	
۳۷	۳۷	۳۲	۳۲	۳۲	۳۸	۴۲	زمان واردات (روز) Time to import (days)	
۱۵۵۵	۲۱۰۰	۲۱۰۰	۱۸۸۵	۱۷۳۵	۱۷۰۶	۱۶۵۶	هزینه واردات (دلار) Cost to import (US\$)	

منبع: World Bank

جایگاه جمهوری اسلامی ایران بر اساس شاخص تجارت فرامرزی (تجدید نظر شده)

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	شاخص / مؤلفه	
۱۲۱	۱۶۶	۱۷۰	۱۶۷	رتبه ایران در شاخص تجارت فرامرزی	
۳۳	۱۲۰	۱۵۲	۱۵۹	زمان انطباق اسنادی (ساعت) (hours) Documentary compliance	صادرات
۱۰۱	۱۰۱	۱۰۱	۱۰۷	زمان انطباق مرزی (ساعت) (hours) Border compliance	
۶۰	۱۲۵	۱۴۳	۱۴۳	هزینه انطباق اسنادی (دلار) (US\$) Documentary compliance	
۴۱۵	۵۶۵	۵۶۵	۵۶۵	هزینه انطباق مرزی (دلار) (US\$) Border compliance	واردات
۴۰	۱۹۲	۲۷۰	۲۸۴	زمان انطباق اسنادی (ساعت) (hours) Documentary compliance	
۱۴۱	۱۴۱	۱۴۱	۱۴۸	زمان انطباق مرزی (ساعت) (hours) Border compliance	
۹۰	۱۹۷	۱۹۷	۱۹۷	هزینه انطباق اسنادی (دلار) (US\$) Documentary compliance	

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	شاخص / مؤلفه
۶۶۰	۶۶۰	۶۶۰	۶۶۰	هزینه انطباق مرزی (دلار) (US\$) Border compliance

منبع: World Bank

رتبه ایران در سال ۲۰۰۹ در بین کشورهای جهان ۱۴۲ بوده که این جایگاه در سال ۲۰۱۵ به ۱۴۸ رسیده و نامطلوب‌تر شده است. تعدد اسناد واردات و صادرات، هزینه بالای صادرات و واردات و طولانی بودن زمان واردات از جمله این دلایل و شاخص‌های عملکرد نامطلوب است.

از سال ۲۰۱۶ به بعد این مدل بازنگری شده و رتبه ایران از ۱۶۷ در سال ۲۰۱۶ به ۱۲۱ در سال ۲۰۱۹ بهبود یافت و زمان انطباق اسنادی و مرزی و هزینه‌های انطباق مرزی و اسنادی در طی این سال‌ها تا حدودی کاهش و بهبود یافته است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

توصیف و تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهشی مکتسب از پرسشنامه مورد بحث قرار گرفته تا به هر یک از فرضیات پاسخ داده شود. نرم‌افزارهای مورد استفاده جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها بسته نرم‌افزاری SPSS نسخه ۱۶ و بسته نرم‌افزاری AMOS نسخه ۲۲ بوده است.

به لحاظ آمار توصیفی و با توجه به نتایج پرسشنامه (ویژگی‌های جمعیت‌شناختی)، اطلاعات زیر به طور خلاصه در مورد مشخصات نمونه آماری ارائه می‌شود.

به لحاظ جنسیت ۹۱ درصد پاسخ‌دهندگان مرد و ۹ درصد پاسخ‌دهندگان نیز زن بودند.

به لحاظ سنی ۵۲ درصد بین سن ۳۵ الی ۴۵ سال قرار داشتند

از لحاظ تحصیلات ۶۳/۳٪ از آزمودنی‌ها دارای مدرک فوق لیسانس بودند که از سایر گروه‌ها بیشتر بودند.

از منظر آمار استنباطی، نظرات کارکنان شرکت‌های کامپیوتری در خصوص رایانش ابری پرداخته می‌شود. بدین منظور در ابتدا سیمای پاسخگویان ارائه شده است سپس جداول فراوانی برای هر یک از گویه‌های پرسشنامه به تفکیک عوامل پنهان پرداخته شده است. در ادامه مدل مفهومی با استفاده از روش معادلات ساختاری برازش داده شده نتایج بدست آمده مورد ارزیابی قرار گرفته است. برای تحلیل نتایج از دو نرم افزار SPSS و Amos استفاده شده است.

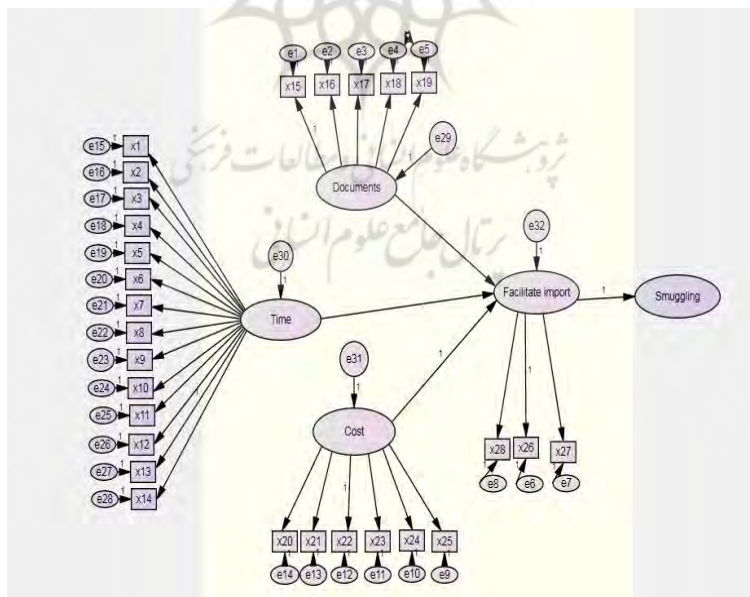
با توجه به مدل مفهومی منتخب مدل پیشنهادی مستخرج از آن بررسی شده اما

قبل از ورود به تحلیل مدل، توضیحات مختصری ضروری می‌نماید. مدل اندازه‌گیری نشان‌دهنده بارهای عاملی متغیرهای مشاهده شده (عامل) برای هر متغیر مکنون است. قدرت رابطه بین عامل (متغیر پنهان) متغیر قابل مشاهده بوسیله بار عاملی نشان داده می‌شود. بار عاملی مقداری بین صفر و یک است. اگر بار عاملی کمتر از $0/3$ باشد رابطه ضعیف در نظر گرفته می‌شود. بار عاملی بین $0/3$ تا $0/6$ متوسط و اگر بزرگتر از $0/6$ باشد خیلی مطلوب است.

در تحلیل عاملی تأییدی توجه به برازش مدل نیز مهم است شاخص‌های برازش رایج در مدل‌های اندازه‌گیری برای متغیرهای مکنون تحقیق در زیر هر شکل ارائه شده است. در میان شاخص‌های برازش اگر نسبت کای دو به درجه آزادی کمتر از 2 باشد، مدل از برازش مناسبی برخوردار است. شاخص RMSEA کمتر از $0/05$ مطلوب است. برخی شاخص‌ها نیز هر چقدر به یک نزدیکتر باشند مطلوب‌تر است.

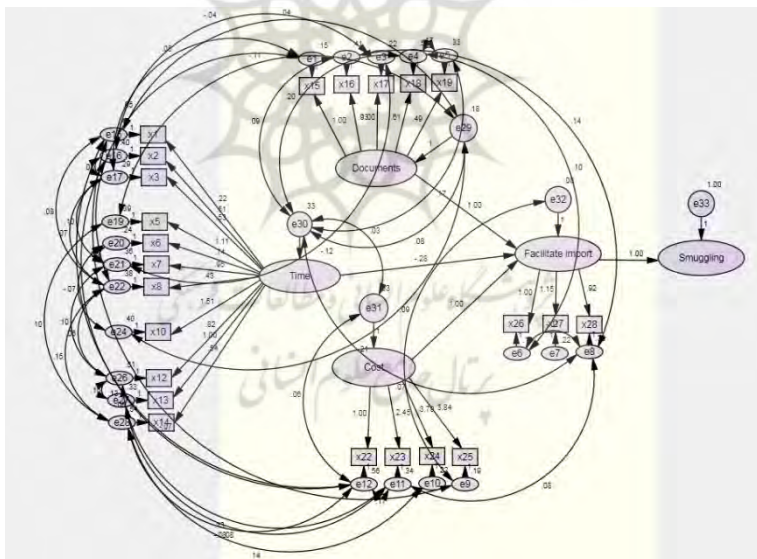
مدل ساختاری پیشنهادی

مدل پیشنهادی بر اساس داده‌ها و تجزیه و تحلیل آنها به صورت زیر ترسیم شده است.

در این مدل هدف ارزیابی میزان تاثیر اسناد مثبت، هزینه و زمان واردات بر روی تسهیل واردات می‌باشد. بدین منظور برای ارزیابی زمان واردات ۱۴ گویه، اسناد مثبت ۵ گویه و هزینه ۶ گویه مورد استفاده قرار گرفت. همچنین ۳ گویه نیز در خصوص تسهیل واردات در نظر گرفته شده است. نمونه‌های مورد نظر با استفاده از روش نمونه‌گیری و تکمیل پرسشنامه مربوطه بدست آمده است.

مدل فوق در نرم افزار Amos مدل‌سازی شده است. نتایج مدل‌سازی پس از ارزیابی نرمال بودن مشاهدات بررسی داده‌های پرت تعیین ضرایب استاندارد مدل به همراه حد پایین و بالای آندر جهت تکمیل مدل شاخص‌های برازش مطلق و تطبیقی، شاخص برازش هنجار شده مقتصد (PNFI) و شاخص تطبیقی مقتصد (PCFI) شاخص ریشه دوم میانگین مربعات باقیمانده (RMSEA) ارزیابی و در نهایت مدل بررسی شده به صورت زیر نهایی شد.

تفسیر و نتایج آزمون فرضیه‌ها

بر اساس یافته‌های پژوهش، در خصوص فرضیه‌های تحقیق می‌توان نتایج زیر را بیان نمود:

فرضیه اول: تسهیل واردات رسمی تاثیر مثبت و معناداری بر پیشگیری از ورود کالای قاچاق به کشور دارد.

بر اساس نتایج بدست آمده ملاحظه می‌شود که در صورت کمی سازی تسهیل واردات و پیشگیری از ورود کالای قاچاق، به ازای هر یک واحد افزایش در تسهیل تجارت، ۰/۴۵۶ در واردات کالای قاچاق پیشگیری می‌شود به عبارت دیگر تسهیل تجارت تاثیر مثبت و مستقیم بر پیشگیری از ورود کالای قاچاق به کشور دارد.

فرضیه دوم: کاهش هزینه واردات رسمی در تسهیل تجارت و پیشگیری از ورود کالای قاچاق تاثیر دارد.

بر اساس نتایج بدست آمده ملاحظه می‌شود که در صورت کمی سازی تسهیل واردات و پیشگیری از ورود کالای قاچاق، به ازای هر واحد کاهش در هزینه واردات باعث افزایش در تسهیل تجارت به اندازه ۰/۳۶ می‌شود و از طرفی این میزان افزایش در تسهیل تجارت باعث می‌شود به اندازه ۰/۱۶ در واردات کالای قاچاق پیشگیری شود.

فرضیه سوم: زمان واردات در تسهیل واردات و پیشگیری از ورود کالای قاچاق تاثیر دارد.

بر اساس نتایج بدست آمده ملاحظه می‌شود که زمان تاثیر معکوس در تسهیل تجارت و پیشگیری از ورود کالای قاچاق دارد. و در صورتیکه تسهیل واردات و پیشگیری از ورود کالای قاچاق کمی سازی شود آنگاه به ازای هر واحد کاهش در زمان واردات افزایش در تسهیل تجارت به اندازه ۰/۳۱ می‌شود و از طرفی این میزان افزایش در تسهیل تجارت باعث می‌شود به اندازه ۰/۱۴ در واردات کالای قاچاق پیشگیری شود.

فرضیه ۴: کاهش تعداد اسناد مورد نیاز برای واردات در تسهیل واردات و پیشگیری از ورود کالای قاچاق تاثیر دارد.

بر اساس نتایج بدست آمده ملاحظه می‌شود که در صورت کمی سازی تسهیل واردات و پیشگیری از ورود کالای قاچاق، به ازای هر واحد کاهش در اسناد فیزیکی واردات باعث افزایش در تسهیل تجارت به اندازه ۰/۸۲۳ می‌شود و از طرفی این میزان افزایش در تسهیل تجارت باعث می‌شود به اندازه ۰/۳۸ در واردات کالای قاچاق پیشگیری شود.

پیشنهادهای کاربردی

پیشنهادهای مرتبط با کاهش اسناد واردات کالا

۱. کاهش و حذف اسناد غیرضروری برای واردات کالا
۲. تبادل الکترونیکی DATA به جای مبادله اسناد فیزیکی واردات کالا بین سازمان‌های ذی‌مدخل در امر واردات
۳. تبادل الکترونیکی اسناد بین گمرک ج.ا.ا با گمرکات کشورهای مبدأ ارسال کالا به ایران در چارچوب کنوانسیون ساده و هماهنگ سازی تشریفات گمرکی (تجدیدنظر شده)
۴. توسعه اجرای طرح دریافت الکترونیکی اسناد منشأ (مانیفست، بارنامه، گواهی بازرسی و ...) از مبدأ کشورهای هدف و طرف عمده تجاری بویژه امارات متحده عربی، چین و کره جنوبی.

پیشنهادهای مرتبط با کاهش و متناسب سازی هزینه های واردات کالا

۱. اصلاح نحوه محاسبه یا حذف کارمزد ثبت سفارش کالا توسط سازمان توسعه تجارت ایران
۲. کاهش نرخ سود بازرگانی کالاهای در معرض قاچاق توسط کمیته دائمی ماده یک آیین‌نامه اجرایی مقررات صادرات و واردات
۳. کاهش هزینه های مربوط به تخلیه کالا و کانتینر از کشتی در بنادر جنوبی کشور و تغییر مبنای محاسبه دلاری آن از نرخ نیمایی به نرخ دولتی
۴. حذف کارمزد هشت در هزار ارزش کالاهای وارداتی توسط سازمان ملی استاندارد یا اصلاح کارمزد استاندارد بر اساس دریافت کارمزد متناسب با خدمات ارائه شده نه بر اساس ارزش کالاهای وارداتی

پیشنهادهای مرتبط با اصلاح و تنقیح قوانین و مقررات حوزه تسهیل واردات کالا

۱. اصلاح قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۹۰
۲. اصلاح قانون مقررات صادرات و واردات مصوب ۱۳۷۲

۳. تجمیع قوانین حوزه واردات و صادرات و تدوین قانون جامع تجارت خارجی کشور
۴. ارایه پیش نویس اصلاحی و یا جایگزین در خصوص قوانین و مقررات محدود کننده حوزه تجارت فرامرزی به مراجع قانونی موضوع بند الف مصوبه شماره ۲۳۱۱۰/ت/۵۳۰۷۹هـ مورخ ۹۶/۳/۱ هیأت وزیران

پیشنهادهای مرتبط با اصلاح و بهبود فرآیند واردات کالا

۱. کاهش و متناسب سازی مجوزهای ورود و ترخیص کالا (کاهش دستگاههای مجوزدهنده و تسهیل صدور الکترونیکی آنها)
۲. تسریع در صدور مجوز ترخیص کالا و تشخیص ماهیت کالا توسط سازمانهای مجوزدهنده بویژه سازمان ملی استاندارد
۳. استفاده گسترده از ظرفیتهای شرکتهای مجاز بازرسی کالا در مبدأ ارسال بار به ایران برای تعیین ارزش و ماهیت کالا
۴. عدم اخذ مجوز ترخیص برای کالاهای دارای ترخیص مشابه و قبلی از گمرکات توسط سازمانهای مجوزدهنده بویژه سازمان ملی استاندارد و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
۵. تسهیل فرآیند تأمین و تخصیص ارز به وارد کنندگان
۶. رفع کلیه موانع غیرتعرفه ای و غیرفنی فراروی واردات قانونی کالا در اجرای ماده ۲۲ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور
۷. تسریع در یکپارچه سازی فرایند تجارت با تمرکز بر استقرار پنجره واحد تجارت فرامرزی برای پرهیز از ورود اطلاعات چندباره در سامانه‌ها
۸. اجرای طرح زمان سنجی ترخیص کالا از گمرک
۹. بازننگری در شیوه های بررسی کیفیت کالاهای تجاری از جمله امکان واگذاری بررسی کیفیت کالاهای وارداتی به شرکتهای بین‌المللی در مبدأ موضوع بند (پ) مصوبه شماره ۲۳۱۱۰/ت/۵۳۰۷۹هـ مورخ ۹۶/۳/۱ هیأت وزیران
۱۰. اعمال مدیریت ریسک هوشمند برای تعیین دقیق مسیرهای سه گانه (زرد، سبز و قرمز) ترخیص کالا از گمرک

۱۱. تدوین ضمانت اجرا برای مصوبات هیأت مقررات زدایی و تسهیل صدور الکترونیکی مجوزهای کسب و کار ایجاد شده در وزارت امور اقتصادی و دارایی
۱۲. توسعه اجرای طرح
۱۳. ساده سازی فرآیند صدور وکالت نامه رسمی برای کارگزار گمرکی
۱۴. برگزاری مستمر آزمونهای صدور کارت کارگزار گمرکی توسط گمرک جمهوری اسلامی ایران

پیشنهادهای مرتبط با کاهش آسیب پذیری مبادی رسمی ورود و خروج کالا به منظور تسهیل و افزایش نظارت

۱. آمایش مبادی رسمی ورود و خروج کالا با رویکرد حذف گمرکات داخلی و ادغام گمرکات کوچک مرزی و تقویت و تجهیز آنها در اجرای بند (ج) ماده ۶ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز
۲. تجهیز گمرکات مرزی (گمرکات مستقر در پایانه های مرزی و بنادر تجاری) به دستگاههای پیشرفته X-RAY برای نظارت دقیق بر واردات و تسریع در ترخیص کالا
۳. اعمال مدیریت یکپارچه مرزی (Integrated Border Management) یا مدیریت هماهنگ مرزی (Coordinated Border Management) در مبادی رسمی مرزی
۴. اجرای طرح دروازه مشترک گمرکی مرزی با گمرکات کشورهای همسایه
۵. تدوین و اجرای مدل مطلوب واردات کالا (فرآیندهای بندری و گمرکی) در بنادر تجاری بزرگ کشور نظیر بندر شهید رجایی، بندر بوشهر و بندر خرمشهر برای کاهش و یکپارچه سازی فرآیندهای بندری و گمرکی، تبادل اطلاعات بین گمرک و بندر و تسریع و شفاف سازی ورود و ترخیص کالا از بندر

پیشنهادها برای پژوهش های آتی

۱. با توجه به اینکه در این پژوهش، تأثیر تسهیل واردات رسمی بر پیشگیری از ورود کالای قاچاق مورد بررسی قرار گرفت و بر اساس مدل مصوب بانک جهانی، شاخص های تجارت فرامرزی شامل ۲ بعد واردات و صادرات می باشد، لذا پیشنهاد می شود در تحقیقات آینده، تأثیر تسهیل صادرات رسمی بر پیشگیری

- از خروج کالای قاچاق نیز مورد بررسی قرار گیرد.
۲. پیشنهاد می‌گردد تحقیق مستقلی با عنوان تأثیر مدیریت هماهنگ مرزی (Coordinated Border Management) و مدیریت یکپارچه مرزی (Integrated Border Management) بر پیشگیری از ورود و خروج کالای قاچاق انجام شود.
۳. پیشنهاد می‌گردد تأثیر یکپارچه‌سازی فرآیندهای واردات و صادرات در قالب استقرار پنجره واحد تجارت فرامرزی (Single Window) بر پیشگیری از قاچاق کالا مبتنی بر تجارب موفق جهانی (آلمان و سنگاپور) انجام شود.

منابع

میرزایی نژاد، محمد (۱۳۹۴)، بررسی اثرات سهولت تجارت فرامرزی بر جذب سرمایه گذاری خارجی.

علیپور، عباس (۱۳۹۰)، تحلیل استراتژیک قاچاق کالا در ایران بعد از انقلاب اسلامی.

زارعی، ابراهیم؛ بقایی، حسن (۱۳۸۸) مدیریت واردات کالا، شرکت چاپ و نشر بازرگانی وابسته به مؤسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی.

زارعی، ابراهیم؛ قهرودی، ابراهیم (۱۳۸۷) اسناد گمرکی، اسناد حمل، خرید، بیمه و پستی، شرکت چاپ و نشر بازرگانی وابسته به مؤسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی.

ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز ریاست جمهوری (۱۳۹۳) استراتژی ملی مبارزه با قاچاق کالا و ارز.

ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز ریاست جمهوری (۱۳۹۲) گزارش برآورد حجم قاچاق کالا و ارز.

مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی (۱۳۸۷) قاچاق کالا در ایران.

مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی (۱۳۹۶) مدیریت واردات کالا، لازمه حمایت از تولید داخلی در راستای اقتصاد مقاومتی

مؤسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی (۱۳۹۶) راهکارهای مدیریت واردات کالا در کشور.

ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز ریاست جمهوری (۱۳۸۷) مروری بر روشهای محاسبه اقتصاد پنهان و ابعاد آن.

مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی (۱۳۸۹) بررسی واردات بی رویه کالا.

قانون امور گمرکی و آیین نامه اجرایی آن (۱۳۹۰).

قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز و آیین نامه های اجرایی آن (۱۳۹۲).

قانون مقررات صادرات و واردات (۱۳۷۲).

وب سایت سازمان توسعه تجارت ایران، www.tpo.ir

وب سایت خدمات الکترونیکی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی

ایران، www.champertrust.ir

وب سایت سازمان بنادر و دریانوردی، www.pmo.ir

وب سایت گمرک جمهوری اسلامی ایران، www.irica.gov.ir

وب سایت ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز ریاست جمهوری، www.epe.ir